



## Vejledning til Fødevarestyrelsens kontrol med hjertebesætninger - kvægbesætninger

Denne vejledning er skrevet til Fødevarestyrelsens dyrlæger og teknikere, der udfører kontrol med dyrevelfærd i kvægbesætninger (både malkekvæg, kalve- og kødkvægsbesætninger), der er tilmeldt den frivillige dyrevelfærdsmærkningsordning (hjertebesætninger).

### Krav til hjertebesætninger

Besætninger, der er tilmeldt dyrevelfærdsmærkningsordningen, skal udover de generelle dyrevelfærdskrav leve op til en række krav, som er beskrevet i bekendtgørelse nr. 1441 af 4. december 2019 om frivillig dyrevelfærdsmærkningsordning : <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=211637>

Læs mere om dyrevelfærdsmærket på følgende link:

[www.bedre-dyrevelfaerd.dk](http://www.bedre-dyrevelfaerd.dk)

Registrerede besætninger vil i CHR være mærket med logoet Bedre Dyrevelfærd med det relevante antal hjerter. Hvis en besætning er godkendt til mere end ét niveau, vil kun det højeste niveau fremgå af CHR. Særligt for kvægbesætninger er der angivet det relevante antal hjerter for hhv. mælk og kød, idet der er forskel på kriterierne for produktionerne. Se kriterierne for kvægbesætninger, der producerer kød, i bekendtgørelsens bilag 3, og for kvægbesætninger, der producerer mælk, i bilag 4.

Vær opmærksom på, at en del besætninger er godkendt med parallelproduktion. Dette indebærer, at Fødevarestyrelsen har givet tilladelse til, at der i besætningen på samme tid holdes dyr, der produceres under hhv. ikke produceres under Dyrevelfærdsmærket. Typisk drejer det sig om malkebesætninger, der leverer tyrekalve til tilmeldte besætninger under Dansk Kalv konceptet, men ikke i øvrigt producerer under Dyrevelfærdsmærket. I disse tilfælde er der ikke krav om, at kriterierne er opfyldt for andre end de dyr, der leveres under mærkningsordningen. De relevante dyr skal holdes i adskilte enheder, og adskillelsen samt dokumentation for, at kriterierne er opfyldt for disse dyr, skal beskrives i egenkontrolprogrammet.

### **Hvem foretager kontrol i hjertebesætningerne**

Når en besætning ønsker at indgå i Dyrevelfærdsmærket, får den besøg af et certificeret inspektionsorgan eller Fødevarestyrelsen, som auditerer besætningen, medmindre der er tale om økologiske besætninger eller besætninger, som allerede er underlagt et kontrolsystem, der omfatter overholdelse af kriterierne i Dyrevelfærdsmærket. Økologikontrollen udføres af Landbrugsstyrelsen.

### **Hvad gør inspektionsorganets kontrollører:**

Foretages auditeringen af et certificeret inspektionsorgan, indsender dette hver måned lister til Fødevarestyrelsen over godkendte besætninger. Herefter registrerer Fødevarestyrelsen det relevante niveau af Dyrevelfærdsmærket for besætningen i CHR.

Det certificerede inspektionsorgan eller Fødevarestyrelsen skal auditere hjertebesætningerne én gang om året (20 % af auditeringerne for Dyrevelfærdsmærket skal være uanmeldte). Såfremt det observeres, at en besætning ikke lever op til kravene, skal Fødevarestyrelsen uden unødigt ophold informeres, medmindre der er tale om en mindre væsentlig overtrædelse, som primærproducenten retter op på straks.

### **Hvad gør Landbrugsstyrelsens kontrollører:**

Landbrugsstyrelsens kontrollører varetager kontrollen med økologikravene i de besætninger, de besøger i forbindelse med økologikontrollen. Såfremt Landbrugsstyrelsen observerer, at en tilmeldt besætning ikke lever op til kravene til Dyrevelfærdsmærket, skal Fødevarestyrelsen uden unødigt ophold informeres, medmindre der er tale om en mindre væsentlig overtrædelse, som primærproducenten retter op på straks.

### **Hvad skal Fødevarestyrelsens kontrollører gøre under velfærdskontrol:**

I forbindelse med nulpunkts- og prioriteret velfærdskontrol i besætninger, som er med i mærkningsordningen, skal der foretages en kontrol af de kriterier, som skal være opfyldt, for at besætningerne kan få henholdsvis ét, to eller tre hjerter.

### **Hvornår må besætningen levere under ordningen**

#### Levering af mælk til mejeri

Besætninger må levere mælk til mejeri under ordningen, når deres tilmelding er godkendt i Fødevarestyrelsen.

### Levering af dyr til slagteri

Hvornår besætningen må levere dyr til slagteri under ordningen afhænger af, om besætningen er økologiautoriseret eller en konventionel besætning (og om den konventionelle besætning er underlagt et ækvivalent kontrolsystem til det i Dyrevelfærdsmærket):




**De konventionelle besætninger** må levere dyr til slagteri, når et inspektionsorgan har inspiceret besætningen og indberettet resultatet til Fødevarestyrelsen, eller Fødevarestyrelsens kontrollør har godkendt besætningen til levering til ordningen. Desuden skal det dyr, der skal leveres, have levet hele livet eller mindst et år under de forhold, der forudsættes i dyrevelfærdsmærkningsordningen.

**De konventionelle besætninger**, som er underlagt et ækvivalent kontrolsystem til det i Dyrevelfærdsmærket, må levere dyr til slagting, når besætningen det seneste år har været og fortsat er underlagt et kontrolsystem, hvor indholdet som minimum er sammenligneligt med det relevante niveau af Dyrevelfærdsmærket, som besætningen ønsker at være tilmeldt på, og dette attesteres af et certificeret inspektionsorgan.




**De økologiske besætninger**, der bliver kontrolleret af Landbrugsstyrelsen, må levere, så snart de er registreret som producent til Dyrevelfærdsmærket, og når dyret opfylder reglerne for økologisk produktion, jf. bekendtgørelse om økologisk jordbrugsproduktion m.v., må dyret sælges til primærproducent, slagteri eller mejeri under Dyrevelfærdsmærket.

### Kriterier for at få tildelt hjerter

*OBS: Nedenstående skemaer er en forenklet fremstilling af kriterierne, som de fremgår af hhv. bilag 3 og 4 i bekendtgørelsen.*

Kriterier for kvægbesætninger, der producerer kød	Konventionel produktion			
Forbud mod aflivning af raske kalve	Nej	Ja		
Grovfoder		Kvæg, der er ældre end to uger, skal have adgang til grovfoder af god kvalitet i mindst 20 timer af døgnet. Strøelse betragtes ikke som grovfoder.		
Smertelindring		Ja		
Handlingsplan vedr. dødelighed i besætningen	Nej	Ja		
Transport til slagting		Højst otte timer		

<b>Forbud mod bindestald</b>	Nej	Ja		
<b>Forbud mod fuldspalter</b>	Nej	Ja		
<b>Lejearealets udformning</b>	Tørt, bekvemt og rent (Kun krav for kalve)	Tørt, bekvemt og rent	Strøelse	
<b>Opstaldning af kalve</b>		Kalve skal opstaldes to og to sammen (eller flere), fra de er syv dage gamle		
<b>Arealkrav</b>		Ja - mere	Ja – endnu mere	
<b>Kalvens tid sammen med koen efter kælvning:</b>		Minimum 12 timer		Minimum 12 uger
<b>Mælkefodring</b>		Første 8 uger	Første ti uger	I de første 12 uger af kalvens levetid skal den have adgang til mælk ved at patte sin mor
<b>Adgang til græsareal</b>				Ja

<b>Kriterier for kvægbesætninger, der producerer mælk</b>	Konventionel produktion			
<b>Forbud mod aflivning af raske kalve</b>	Nej	Ja		
<b>Grovfoder</b>		Kvæg, der er ældre end to uger, skal have adgang til grovfoder af god kvalitet i mindst 20 timer af døgnet. Strøelse betragtes ikke som grovfoder.		
<b>Smertelindring</b>		ja		
<b>Handlingsplan vedr. dødelighed i besætningen</b>	Nej	Ja		
<b>Transport til slagtning</b>		Højest otte timer		
<b>Forbud mod bindestald</b>	Nej	Ja		
<b>Forbud mod fuldspalter</b>	Nej	Ja		
<b>Lejearealets udformning</b>	Tørt, bekvemt og rent (Kun krav for kalve)		Strøelse	
<b>Opstaldning af kalve</b>		Kalve skal opstaldes to og to sammen (eller flere), fra de er syv dage gamle		
<b>Arealkrav for køer</b>			Ja – endnu mere	Ja – meget mere
<b>Kalvens tid sammen med koen efter kælvning:</b>		12 timer		24 timer
<b>Mælkefodring</b>		De første otte uger	De første ti uger	De første 12 uger
<b>Adgang til ude- og græsareal</b>			Adgang til udeareal – køer skal have adgang til græsareal	Adgang til græsareal

### **Vurderingen af kriterier skal foretages på følgende måde:**

I det nedenstående gennemgås, hvordan kriterierne på de 3 niveauer skal vurderes i besætningen.

### **Forbud mod aflivning af raske kalve**

Der er på **alle niveauer** krav om, at kalve ikke må aflives, med mindre det sker af hensyn til sygdoms- eller dyrevelfærdsproblemer.

### **Grovfoder**

Der er på **alle niveauer** krav om, at kreaturer, der er ældre end to uger, skal have adgang til grovfoder af god kvalitet i mindst 20 timer af døgnet.

#### **Grovfoder**

Ved grovfoder forstås foder med høj strukturværdi og et vekslende indhold af næringsstoffer, der stimulerer kvægs naturlige fordøjelsesmønstre. Grovfoderet kan være frisk, tørret eller ensileret. Strøelse betragtes ikke som grovfoder.

### **Smertelindring**

For **alle niveauer** gælder det, at der ved relevante behandlingskrævende lidelser og ved afhorning skal anvendes smertelindring.

Ved afhorning skal der benyttes længerevarende smertelindring som supplement til lokalbedøvelsen. Lokalbedøvelsen er ikke nok.

### **Handlingsplan vedr. dødelighed i besætningen**

For **alle niveauer** skal besætninger udarbejde og følge en handlingsplan, der sikrer lav dødelighed i besætningen. Handlingsplanen skal indgå som en del af egenkontrolprogrammet.

Handlingsplanen skal være skriftligt og opdateres halvårligt. Landmanden skal ved det årlige tilsyn gennemgå, hvilke tiltag, der er i besætningen for at mindske dødeligheden.

### **Transport til slagtning**

For **alle niveauer** gælder, at transporttiden til slagtning højst må være otte timer. Kravet gælder ikke transport af dyr til levebrug.

## Opstaldning

For **alle niveauer** gælder det, at

- Kreaturer ikke må bindes.
  - Dog kan de opbindes i perioder på højst en time på det tidspunkt, hvor køerne fodres, eller hvis det er nødvendigt kortvarigt at binde koen i forbindelse med undersøgelser, behandling af sygdom, forebyggende behandling m.v. eller i forbindelse med malkning.
- Det ikke er tilladt at opstalde kreaturer på fuldspaltegulv.
- Kalve, født efter 31. december 2020, skal opstaldes mindst to og to, fra de er syv dage gamle.

For **niveau 1** gælder det, at:

- Lejeareal skal være tørt, bekvemt og rent. Madras kan benyttes.

For **niveau 2 og 3** gælder det desuden, at:

- Lejearealet skal være tørt, bekvemt, rent og med strøelse som fx halm, sand eller savsmuld. Madras alene er ikke tilstrækkeligt.

### Lejearealet

Lejearealet skal sikre dyret mod trykkskader og hårafslidninger og sikre, at dyret kan holde sig rent.

Der er ikke krav til materialerne i underlaget i hvilearealet, dog kan beton alene på hvilearealet ikke betragtes som bekvemt.

**Arealkrav** – Bemærk, at der er forskellige krav til besætninger der producerer hhv. kød og mælk.

### Besætninger der producerer kød:

For **niveau 1** gælder, at der ved flokvis opstaldning (tre eller flere dyr sammen) skal være et frit gulvareal på mindst\*:

- 1,5 m<sup>2</sup> pr. dyr på op til 60 kg levende vægt.
- 1,8 m<sup>2</sup> pr. dyr på mellem 60 kg og 100 kg levende vægt.
- 2,2 m<sup>2</sup> pr. dyr på over 100 kg levende vægt, dog mindst 1,0 m<sup>2</sup> pr. 100 kg ved dyr på over 220 kg.

\*Kalve og ungdyr over 150 kg kan opstaldes i sengebåsestald med mindst en bås pr. kalv. Arealkrav i henhold til øvrig lovgivning skal være overholdt.

For **niveau 2** gælder det desuden, at der ved flokvis opstaldning (tre eller flere dyr sammen) skal være et frit gulvareal på mindst:

- 2,6 m<sup>2</sup> pr. dyr på mellem 150 kg og 200 kg levende vægt.
- 3,2 m<sup>2</sup> pr. dyr på mellem 200 kg og 300 kg levende vægt.
- 3,8 m<sup>2</sup> pr. dyr på over 300 kg, dog mindst 1,0 m<sup>2</sup> pr. 100 kg ved dyr over 380 kg.

### **Besætninger der producerer mælk<sup>1</sup>:**

For **niveau 2** gælder det, at totalarealet for det område, hvor køerne opholder sig i stalden mellem malkningerne, skal være mindst 6,0 m<sup>2</sup> pr. ko.

For **niveau 3** gælder det desuden, at totalarealet for det område, hvor køerne opholder sig i stalden mellem malkningerne, skal pr. malkeko være mindst 6,6 m<sup>2</sup> for små racer og 8,0 m<sup>2</sup> for store racer. Dog kan 2,0 m<sup>2</sup> af arealet udgøres af udeareal, der er til rådighed til motion.

**Kalvens tid sammen med koen efter kælvning** – *Bemærk, at der er forskellige krav til besætninger der producerer hhv. kød og mælk.*

### **Besætninger der producerer kød:**

For **niveau 1 og 2** må ko og kalv ikke adskilles i de første 12 timer efter kælvning.

For **niveau 3** må ko og kalv ikke adskilles i de første 12 uger efter kælvning.

### **Besætninger der producerer mælk:**

For **niveau 1 og 2** må ko og kalv ikke adskilles i de første 12 timer efter kælvning.

For **niveau 3** må ko og kalv ikke adskilles i de første 24 timer efter kælvning.

**Mælkefodring** - *Bemærk, at der er forskellige krav til besætninger der producerer hhv. kød og mælk.*

Mælkens sammensætning skal opfylde kalvens fysiologiske behov, og fodringen skal til enhver tid sikre kalvens trivsel. Dette kan opnås ved at fodre med hovedbestanddel bestående af lødigt komælk eller ved at anvende mælkeerstatning, hvor hovedbestanddelen indeholder mælkeprotein. Typisk vil der skulle være mindst 22 pct. animalsk protein. Når kalven er fire uger gammel, kan andelen af andre proteinkilder, herunder vegetabiliske, øges i mælkefodringen.

<sup>1</sup> Se overgangsordninger i bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om mindstekrav til beskyttelse af kvæg

### **Besætninger der producerer kød:**

For **niveau 1** gælder det, at kalven i de første otte uger af dens levetid skal tildeles mælk eller mælkeerstatning i en mængde svarende til dens fysiologiske behov mindst to gange dagligt.

Nedtrapping af mælkefodring i den sidste del af mælkefodringsperioden er tilladt.

For **niveau 2** gælder det, at kalven i de første ti uger af dens levetid skal tildeles mælk eller mælkeerstatning i en mængde svarende til dens fysiologiske behov mindst to gange dagligt.

Nedtrapping af mælkefodring i den sidste del af mælkefodringsperioden er tilladt.

For **niveau 3** gælder det, at kalven i de første 12 uger af dens levetid skal have adgang til mælk fra sin mor.

### **Besætninger der producerer mælk:**

For **niveau 1** gælder det, at kalven i de første otte uger af dens levetid skal tildeles mælk eller mælkeerstatning i en mængde svarende til dens fysiologiske behov mindst to gange dagligt.

Nedtrapping af mælkefodring i den sidste del af mælkefodringsperioden er tilladt.

For **niveau 2** gælder det, at kalven i de første ti uger af dens levetid skal tildeles mælk eller mælkeerstatning i en mængde svarende til dens fysiologiske behov mindst to gange dagligt.

Nedtrapping af mælkefodring i den sidste del af mælkefodringsperioden er tilladt.

For **niveau 3** gælder det, at kalven i de første 12 uger af dens levetid skal tildeles mælk eller mælkeerstatning i en mængde svarende til dens fysiologiske behov mindst to gange dagligt.

Nedtrapping af mælkefodring i den sidste del af mælkefodringsperioden er tilladt.



## **Adgang til ude- og græsareal – Bemærk, at der er forskellige krav til besætninger der producerer hhv. kød og mælk.**

I perioderne, hvor det kræves, at dyrene har adgang til ude- og græsarealer, er det under forudsætning af, at vejrforholdene, jordbundens tilstand og dyrenes fysiske kondition tillader, at de er ude.

Græsarealet skal til enhver tid give dyrene mulighed for at optage frisk, afbidt græs, og arealet skal således være græsdækket. Som udgangspunkt vil et areal på 0,1 ha pr. malkeko kunne opfylde kravet. Med adgang menes i øvrigt dagligt, og det bør tilstræbes, at køerne er på græs seks lyse timer i døgnet.

### **Besætninger der producerer kød**

For **niveau 3** gælder det, at kalve over fire måneder skal, såfremt kalvens fysiologiske konstitution og vejrlig tillader det, have adgang til græsarealer i perioden 1. maj til 1. september.

Med nedenstående undtagelser skal kvæg over seks måneder have adgang til græsarealer i perioden 1. maj til 1. november (sommerhalvåret):

- Enkelte dyr kan dog holdes på stald i en kortere periode herunder i forbindelse med inseminering, løbning, goldning, behandling, levering til slagteri eller for at holde dyret under observation.
- I en periode på højst tre måneder inden slagtning er det dog tilladt at opfede kvæg (handyr over ni måneder, hundyr over 24 måneder, der ikke har kælvet og hundyr, der har kælvet) på stald.
- Tyre over 12 måneder skal have adgang til udendørs løbegård eller græsareal i perioden 1. maj til 1. november (sommerhalvåret).

### **Besætninger der producerer mælk:**

For **niveau 2** gælder det, at kalve over fire måneder skal, såfremt kalvens fysiologiske konstitution og vejrlig tillader det, have adgang til udeareal i perioden 1. maj til 1. september.

Hundyr over seks måneder, der ikke har kælv, skal have adgang til udeareal i perioden 1. maj til 1. november (sommerhalvåret). Enkelte dyr kan dog holdes på stald i en kortere periode herunder i forbindelse med inseminering, løbning, goldning, behandling, levering til slagteri eller for at holde dyret under observation.

Køer skal have adgang til græsarealer i perioden 1. maj til 1. november (sommerhalvåret). Enkelte dyr kan dog holdes på stald i en kortere periode herunder i forbindelse med inseminering, løbning, goldning, behandling, levering til slagteri eller for at holde dyret under observation.

For **niveau 3** gælder det, at kalve over fire måneder skal, såfremt kalvens fysiologiske konstitution og vejrlig tillader det, have adgang til græsarealer i perioden 1. maj til 1. september.

Hundyr over seks måneder skal have adgang til græsarealer i perioden 1. maj til 1. november (sommerhalvåret). Enkelte dyr kan dog holdes på stald i en kortere periode herunder i forbindelse med inseminering, løbning, goldning, behandling, levering til slagteri eller for at holde dyret under observation.

### **Hvordan skal kontrollører reagere, hvis en hjertebesætning ikke lever op til kravene og kriterierne:**

Når en besætning ikke lever op til kravene for mærkningsordningen, skal kontrolløren med det samme informere Fødevarestyrelsen, Dyrevelfærd og Veterinærmedicin ([15@fvst.dk](mailto:15@fvst.dk)) i Glostrup, medmindre der er tale om en mindre væsentlig overtrædelse, som den ansvarlige primærproducent retter op på hurtigst muligt. Der skal ageres efter "Flow for afgørelser vedr. Dyrevelfærdsmærket". Hvis overtrædelsen giver anledning til ekstra kontrolbesøg, opkræves gebyr i henhold til betalingsbekendtgørelsen.

### **Forhold vedrørende overgangsordninger ved udtræden af ordningen:**

Såfremt en primærproducent ønsker at udtræde af ordningen, kan det tillades, at kød fra besætningen, der opfylder betingelserne i bilag 3 i overgangsperioden, markedsføres under den frivillige dyrevelfærdsmærkningsordning på følgende betingelser:

Der skal være tydelig adskillelse mellem de dyr, for hvilke betingelserne i bilag 3 alle har været opfyldt, og hvis kød derfor kan markedsføres under den frivillige dyrevelfærdsmærkningsordning, og dyr for hvilke betingelserne i bilag 3 ikke alle har været opfyldt, og som derfor ikke kan markedsføres under ordningen.

Primærproducenten skal på forhånd orientere Fødevarestyrelsen om den første dato, hvor der vil være dyr i besætningen, som ikke lever op til betingelserne i bilag 3 samt den dato, hvor det forventes at levere de sidste dyr, der opfylder alle betingelserne i bilag 3.